

Юундэ би партида орооби?

ГҮН СЭДЬХЭЛХЭЭ ЭТИГЭНЭБ

Манай газрын редакцийн нийтлэл-политический таах шэнэ гаршаг нээж, энэ асуудлаар оорынгоо ханамжа хэлхэе партинын гэрээнд, илангала, ветеранууды, залуу коммунистуудыс урина. Мунөө үедэ партинаа хүнүүдэй гарах ушар олошоронхой. Тэднэй дунда оорынгоо тала хаража партида ороон хүнүүд байха. Зариманинь юмнэй хубилхыс хүлээжэ ядаһан, этигээс болонхой зонхыс бин.

Харин партида орохо хүнүүд үсөөн. Манай электритуудэй бригада Эрхирэй, Ачагадэй совхозуудай зайн галтай хабартай бүхы хүдэлхэйн хэлдэ юм. Тиммэлээ би Эрхирэй совхозой партинаа организацион бүридэлдэ ороодог байнаб. Энэ партидашье ная орооб. Мэдүүлгэ үгээдэм, хүнүүд энэндэм элдэбээр хандаһан байха. «Партинаа хүнүүдэй тэрлэлжэ байхынь» ши хараһаггүй гэсхэ гүш! Юундэ парти шамда хэрэгтэй юм гэсхэс хүнүүд олодоо һэн. Нэн түрүүн би оорынгоо хараа бодол нэгэ тээшнэ харуулхыс, ажэбайдалынгаа ээл олохо гэжэ бодоо һэн. Энэзонинь гоё байхын үгсүүдэй гэжэ бу һангын. Хүн гэсхэ оорын үзэл бодолтой, эли тодоо зорилготой байха ёһотой гэжэ би хэлэхэ байнаб. Тиммэлээ, би коммунистуудтай савашан хуби

Гэбшье партинаа ээргэ нэмэнгүй гэсхэ бэшэ. Бүхы юумэ бодомжолхо, оорынгоо дурар партинын замыс шэлгэсхэ бин. Партинын нийм хүндэ байдал ороод байхадань тэрнине дэмжэһэн, бээдэ нийм хүнгэн бэшэ үлгүрүүдэс абаһан хүнүүд лхар зон гэсхэб! Түрүүшын үгэ Загарайн «Агропром-энерго» нэгдэлэй инженер-электрик Сокто Цыренкапович Лодоното үгэсхэбди.

Залагаа холбохыс шиндээ һэм. Энэ шиндэхбэри абаһадм партинын организацион зарим коммунистууд эхэ нүүлөө үзүүлээ һэн. Жэшээнь, совхозой парткомой секретаряар мунөө хүдэлжэ байһан В. Д. Бочиктуев, мунөө Ачагадэй совхозой директор болоһон Б. С. Бальчиндоржиев болон бусад. Эдэ залуу нүхэд үнэн сэхэ, худал хуурмаг юмнэй эхсэдэггүй зон. Юмэ мунөө үеын эрилтэнуудэй ёһоор ойлгодог, бодомжол эрилтээр манай совхоздо директорээр хүдэлжэ байһан Урмакшинов уулгануудһаа сүүлөөлгэдһэн байна. Энэ хүн хоёр жэлэй туршада ажахыс дээшнэс гаргаһаггүй, доройтуула. Зангаарахыс мунөөнэй хүтэлбэрлэгшэ бэшэ байһан. Энэ ушар манай коммунист-

мунөө үгы. Би болоһон партинуудыс дэмжэнгүйб. Сэхынь хэлэхэдэ, зонинь худуулаһаа бэшэ юмнэн үгы. Тэднэй программа, уставиһе ойлгоһогүй. Юундэ, эли тодоо хараа шугам үгы даа. Партинын нэрэ хүндын унахада бүхы коммунистууд гэсхэбди. Мининь һанахадэ, тэрнине толгойлохэ ябаһан хүнүүдэй гэжэ эмэс зон эхэ. Коммунист партинын хараа шугам, гол зорилгынь хэзэгайрууһан, өөһэдтөө хизааргүй эрхэсүүдэс олоһон, бүхы партинын зүгһөө захирдаг болоһон байна ха юм. Ингэжэл урдахи хойнохиде ойлгохоёо болонхойн нүдэн дээрэ унагааһаа. Урдаһа олон юумэ мэдээдэггүй байһан хүнүүд мунөө тэднине мэдээдэ болохоодо, бүхы дутуу дундануудыс партида хаяа ха юм.

Мунөө манай парти өөрнөнгөө хүдэлхэрин зарим олол аргатууһаа арасад, шэнэ аргатууһыс олоһогүй байна. Тиммэлээ тэрнэй хүдэлхэрин урдаһаа тодорхойлох, шэлгэхэ, ёһотой болоод байна бшуу. Коммунист парти, тэрнэй гэсхэдэ лэ ороноо доройтоһон ябадалһаа гаргажа шадаха хүсн гэжэ би батвар этигэнэб. Энэ партитай сасуула хүсн

еэ болонхой ушарһаал оронойнай социальнэ - экономическа байдал муудаа. Хүтэлбэрлхыс ондоо аша үрээтэй аргатууһыс олоһогүй, бүхы хараалһан юумээс шалгажа, шэнжэлжэ, тоолохо үзэһогүй аад, «нюдээс аянаа» киигэс, «тингэс» гэсд һууһан ороной хүтэлбэрлэгшэ энэ байдалаа түлөө харуусаха ээрэгтэй. Энэ дэ Гербачевский эмэс баһал бин. Холын эли тодоо хараа болоһогүй ороноо «хүдэлхэри» хэбдэ байха гэсхэ юмнэн гэсхэб! Гүрнэй мунөөнэй лидерүүд сооһоо Назарбеёвыс онсо илгэха байнаб. Тэрнэй үгэ хэлхыс унагаад, харадаггүй. Тэрнэй ауб ажаа ябуулга хэжэ байхынь тус республикын доторой байдал харуула. РСФСР-эй хэн Президент болохо? Ушөөл мэдэгдэггүй байна. Би эдэсэ сон Н. И. Рыжковтой дуугаа үгөөб. Ельцин энэ эхэ республикыс уадаһаа хүн бэшэ, болоо һаа доройтуула, коммунист партины үгы хэсэ хүн.

Партинын хүндэ байдалаа оронохонь тэрнине дэмжэхэ, ээрэгшүүлхыс бэхжүүлхыс түлөө партида орооб. Би ганса бэшэб. Иймэ хүнүүд олон байха. Би залуу мэргэжлэгшэ гэсхэ бээб. Тиммэлээ партинын нэрэ хүндэс бусаха хэрэгтэ хубитаа оруула хүсэлтэб, тэрнэй түлөө оролодох. Партинаа сугланууд дээрэ минн һуудаггүйб. Өөрнөнгөө ханамжа хэлэхэ, дурдаха байдагби. Партинын хү-

дэлмэридэсхэ эдэхэитэйгээр хабдаһыс оролодохогүй. Саашадаһыс шэлгэнэ дамһаа сухарихагүйб. Бригадаманай оройдоол 6 хүнөө бүридээг. Булта һайн, бэрхэ мэргэжлэгтэдэ. Хүдэлмэригээр харуусаһагайгаар дүүргэхыс оролодохогүй. Хоорлэдэсхэ байхадаа элдэб асуудалнуудыс дайрадаг гэсхэбди. Хүн бүхын аарын ханамжатай. Би коммунист хүн халаа партинын тала бариад, юмэс ойлгуулхыс, тайлбарилхыс оролодохогүй.

Һүүлэй үедэ Лениндэ ороно, тэрэнэй нургал, үзэл бодол шэнээр, буруугаар ойлгуулхыс оролодохогүй байһан ушар тон муу юмнэн гэсхэ ааб даа. 1917 ондо юрын зон тэрэнэй хойнохоо бодохо, революцион хээ бшуу. Тэрэнэй нургал хүнүүдэй һанал бодол хубаалдаһан, сэдхэлдэс хүрхэһэн лэ байгаа. гэсхэс аал. Үгы һань, ямар хүн ондоо хүнэй тавса уярагай түлөө ани һанала харуула. Тэмээдэ бодохо. Энэ ушар Ленинэй нургалтай ауб байхыс гэсхэбди. Тиммэлээ энэ агуу-сэхэ хүнэй эрхтэй холбоотой Ленинград хотыс хуушан нэрлэнэ оруулхыс хэдэгшадэс үнэн зүрхлэнэ буруушаана. Мунөө үедэ хубилтанууд хэрэгтэй болоод байна. Эдэ саарһан дээрэ, хоолон үгөөр бэшэ, харин хэрэг дээрэ бодотой, хүн зоний харахаар, үзэхөөр болох ёһотой. Энэзон түлөө хүнүүд партида ороно.

С. ЛОДОНОВ.

Баялигуудоо үрэ

эхэтэйгээр ашгалһа!

АЛТА ОЛЗОБОРИЛГЫН ХҮГЖӨӨХЭ

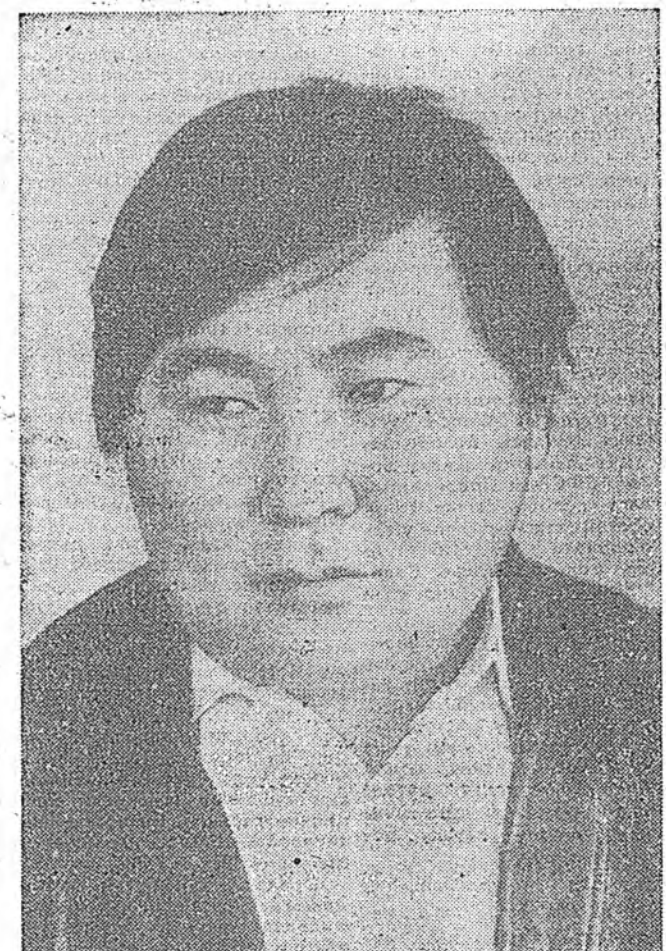
Буряадай ССР-эй бүрүн эрхтэй байлга тухай Демисей ёһоор, республикын газар дотоо ашгагч лапталмунууд публичны мэдэлэй баялиг гэдэ сикоскогтоо һэн. Түгэлтэ таламтад гүрнэй «Бурятзолото» предприти байһа. Январь соо байгуулагдаба. Тус предпритини генерал-директорээр Валерий Ананьевич Димитриев томилогдоо. Тэрэ 1940 ондо Улаан-Удэдэ түрлэнэ байна. Эрхүүгн техникисис институт 1963 ондо дүүргэдэ, горно мастер участготай нэвчлэһаар, притискин агаалм микнерээр, директорээр түдэлөө. Эрхүүгн арайда ажахын институт ороноо нуржа, экономистын мэргэжлэгтэй болоо һэн. Золотос нэгдэлэй генералнаа директорэ экономистын орлогшоор хүдэлжэ байтараа, «Бурятзолото» предприти генералнаа директорээр томилогдоо. Тус нэгдэлдэ тэрэ 28 жэлэй туршада ашгалһаан байна.

Манай республикын газар дээрэ оршоһон Цитаникын притис, баригдажа байгаа Холын, Иркиндын уурхайнууд, 7 артель «Забайкалзолото» нэгдэлэй бүридэлдэс гаргадажа, тэднэй һуури дээрэ алта олзоборилдог гүрнэй «Бурятзолото» предприти байһа. Тус предприти гэдэсхэ республика дотор алта малгалһаа эхлээсхэ эрдэ дээшлүүлгэс болоно. Бээдэрэгдэнэ олоһон алтаны ноосунуудээр Буряад орон баян гэжэ мэлэнбидэ. Зүүн Саянай, Цитаникэй, Мурын газар дайдаа олоһон алтаны хэбтэһэнүүд ашгалдажа байна. Цитаникэй район тэдэн сооһоо эгээл эхээр ашгалдаһангүй. Һүүлэй 150 жэлэй туршада энэ алтан малгалтада ха юм. Энэ притискин бүридэлдэс дүрбэн урхасток, «Заря», «Восход», «Рассвет», «Искра» артельнууд ороно. Элшэ хүсхэнэй бааза энэ һайнаар хүжөөдөггүй байха, энэ райондоо алта эхээр абаха хэрэгтэй һаад ушаруула бшуу.

1985 ондо Иркиндын, Холын уурхайнуудыс бариха эхлээһэн ашвар алтанын арга алта хэбтэһэнүүд ашгалдажа байһа. Мунөө Мунин голдоо «Итима», «Каразюна» артельнууд алта малтаа. «Каразюна» гэжэ нэртэй хэбтэһэн алтатар баян юм. Саашадаа алта барилгын эхэ хүдэлхэйн хэдэгшэ ёһотой. Энэ нотагта алта малгалта хүжөөхын тула Токсимо-Иркинда гэжэ эхэ вольтын элшэ хүсэ дамжуулагдаа, шанааржуулһаа фабрика баригдажа эхлээ. Зүүн Холын алтаны хэбтэһэн «Саан» артель ашгалжа байһа. Шанааржуулһаа фабрика баригдажа байна. Тэрэнэй ашгалтада тугаагдатар саг зуурын шанааржуулһаа фабрика хүдэлгэдэс. Электртын элшэ хүсөөр хүсүд хүрээг хангадһаггүй байжа, энэ бааза ёһотой хүжөөдөгдэнгүй, Хойто-Байгалы, Зэдын алтаны районнууд эхэ эрээдүйтэй. Байгаа ондо «Искра» артель Зэдын райондо бээдэрэгшэ-ашгалһаа хүдэлхэйн хэжэ эхлээ.

Зүүн Холын Иркиндын хэбтэһэнүүд ашгалһаа тула «Забайкалзолото» нэгдэл Һүүлэй табан жэлэд энэ алтатар-техникисис бааза хүжөөжэ эхлээсхэ һэн. Иркиндын, Холын уурхайнуудыс барилгада 50 гаран миллион түхүргн ашгалһаан байна. Эдэ уурхайнуудыс элшэ хүсөөр найдамтайгаар хангаха асуудлыс түрүүшын ээлжэндэ шиндэхэ шухала. Предпритиуудта шанааржуулһаа түхээрэгшэ, уулаар, эхэсхэ хэбтэй бульдээр, автотранспорт, үрмэлдэл, станогүүд дуталдана. Шанааржуулһаа бүтээсхэ эхэтэй тохилуу мугаар хангадала, алта олзоборилгын эхлээсхэ эрд дээшлүүлгэдэггүй. Тиммэлээ нимэс түхээрэгшэнуудыс, техникс абаха эрд шууд хэмжээсүүд абтана.

Алта малгалтадай һуурын тохилуудыс шиндэгдэггүй байһа. Урхын нимэлээ Малосек, Варваринский, Укин тохилуудта гэр байра болон станогүүд альсальнэ бусад объектуудыс бариха, залбарилхыс хэрэгтэ мунга зоори эхээр гаргалһаадажа болоно. Мун Иркинда тохосонинь бариха дүүргэхэ ээрэгтэй. Холын уурхайда ашгалдаа хүнүүдэй аянууа тохосонинь Түхүнэй голдоо бариха эхлээсхэ ёһотойд. Үнэгрэгшэ эхлээхэдэ орхондо, 1995 ондо алта малгалтыс 1,5—2 дахин дээшлүүлгэхэр хараалдаһаггүй. Энэзон тула Зүүн Холын, Иркин-



АХА ДҮҮНЭР — АРЕНДАТОРНУУД

Арендны гуримнар хүдэлдэг фермернууд Яруунын райондо олошоронхой. Мунжын арендатор Бир Жалсанов хоёр дүүнэртэй — Валсханан Амгалан хоёртоёо табяад үнэс харуулагдаа, фермс даажа байһа. Хэды хүндэ хүсэр байхыс һань, зорингоо алдаагүй аха дүү Жалсановууд нёдондо яһалшыс һайн үр дүнгүүдэс туйлаа. Хэрбээс нэгэ үнэһэнлэ түсбэй ёһоор 1500 килограмм һу һааһаар хараалдаһан һань, Жалсановууд 2648-да хүрөө, һайшаамаар, ла гэсхэ. Юуб гэбэл, колхозой һаалишад, нёдондо нэгэ үнэһэнлэ 1200 килограмм һаанан байна. Тугал гарзалаагүй, тэднээс томо болоод колхоздо тусаагаа юм. Жалсановууд һүнэй шаһар тухай һанаагаа зободог, тиммэлээ һүнэй эхлэхинь, нэгдэхинь сортоор тусаагддаг.

Арендатор болохо зондо совхозой хүдэлмэрилэгшэд туһа хүргэдэг, дэмжэдэг юм. Залуу малшадта түрүүшээр малеа байлгахынь тула хуушан байра үгтөө һэн. Харин мунөө шэнэ байра түхээрээ, хортоо хойно яһалшыс эзэн мэтээр зохёого, Өөрнөнгөө малеа нёдондо өөһөдөө тээжэл бэлдэхэһэн юм. 400 центнер һайн шаһартай үблэ тээжэл, 200 центнер элснэ бэлдэхэ, энэ үнэгрэгшэ үблэнь һайнаар утгад, үнэгрөгдө, ногоон дээрэ гаргажа байна.

Эгэтын сельсоветэй арадай депутат, арендатор Бир Жалсанови Жалсановтай һая хөөрлөхэдээ, ингэжэ хэлээ: — Бээс даһан багхан фермс олзотой байна. Тиммэлээсхэ хэр ахалһанаһаа нэн түрүүн дундажа. Мунөө үедэ табяад толгойдо хүргэжэ байнабди. Үнэһэн бүрһөө — тугал, килограмм һүнөө — олзо. Зуһангаһаа залбарилха, сабылангаһаа тэгжүүлхэ, уһалха хэрэг дулаан болоходо гарана. Газар цитэй һайн, гэбшыс хүйтэн халар болоо. Багхан нэгэ трактортайд. Тэрнине эмдэрнэ. Шыньс абаха гэдэ республикын агропромсоюзай, районной дарганаар үгдэ ёгоһоо нилээд алхагдаа гэсхэ. Тэдэ энэ һэдэгһааһаа үргүгэй заанда. Ошонь техникисисээр ажаала абулһааһаа үзүүлгэдэггүй һаа, үхүсхэнэ энэ һайн хэрэгтэй һанаһанда хүрэхэнь хэсүү байна. Урма зоригтоо мөхөөгөө арендадэ арасаа бшуу. Гансашыс эдэнэр тракторной хүмүүдэдэ залуу коллективүүд соо-тоо хөблөхө һуури ээлээсхэ һэн. Тинь арадай депутатуудай эгэһааһааһаа партинын райкомой Хүндэлэй грамотануудад байһагдажа, үнэтэ бэлгээр урмашуулагдаһан юм.

Э. БУДАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Д. Жалсанов.

Авторай фото.

ТРАКТОРИСТЫН ҮНЭМШЭЛГЭ АБАБА

Толгойн дунда һуруулин урдашад трактористын мэргэ-лэр шудалдаг юм. Һая гэдэ-лэр шалгалта тусаабад, 80 на-й программаар ДТ-75 тү-лэй гүнжэтэ, МТЗ-80, 82, Т-40, Т-1-25, Т-16 түхэлэй эергэ тракторнуудыс, тарла тугал-ын, силосай, хараажаа ху-лаалһын комбайнуудыс, хүдөө ижаһын олон тоото машина-туудыс шудалһан үгэһэн бай-на. Оһон хэжэгүйгөөр хүдэл-тэ заабаһа, аюулаһа лажа һар-ылхэ, агротехникисис нормо-баша, тоног ээмсэгээ бүрин бүтэнхөөр байлгэха, зүбөөр хэ-рэгшэ талаар мэдээсэ һура-лад херуула.

11-дахы классай 7 һурагшад шалгалта тусаабад, бултадаа 3-дахы классай тракторист-иниһиниһын үнэмшэлгэ абаба.

Самжа Шарнаев, Саян Модок-ов, Сереха Армаев, Сааша Ладгаева гүсхэд «5» гэһэн эгэлтэлүүдээр шалгалтала тусаагаа. Тэднэс төсөөр асуудал-нуудта хариусаһанайнгаа удаа һуруулингаа хашаагай урда-д, силосай, хараажаа ху-лаалһын комбайнуудыс, хүдөө ижаһын олон тоото машина-туудыс шудалһан үгэһэн бай-на. Оһон хэжэгүйгөөр хүдэл-тэ заабаһа, аюулаһа лажа һар-ылхэ, агротехникисис нормо-баша, тоног ээмсэгээ бүрин бүтэнхөөр байлгэха, зүбөөр хэ-рэгшэ талаар мэдээсэ һура-лад херуула.

Е. БИРБАЕВ, СССР-ий арадай гэгээрэлэй отличник. Түхүнэй райо.

АРГА БОЛОМЖОНЬ ЕХЭ

Эсэгэ ороноо хамгаалһын Агууһаа дайной эхилхын ур-да тээхэн 1941 оной май һара соо Зэдын вольтрам-молибденэй комбинатад Юн-хэрэй уурхай нэгдэлһэн байгаа. Тэрэ гэхээр 50 жэл үнгэрбэ. Далайн нурууһаа 1800 гаран метр үндэртэ оршоодог Юнхэрэй хадын нурууһаа нээмэл аргаар арадай ажахыда илан-гала промшленностьда тон хэ-рэгтэй молибден малтажа аба-ха гэсхэ бэлэн бэшэ байһан юм. Түрүүшын жэлүүдтэ энэ асаргаһан хэдэн мян-ган туржадэ ороһон хүндэ бар хүсөөр лэ хабсаһаа шу-луун хамта, бута сохиддог, малгалдажа, ябаһан тэргээс зоогдодог һэн. Тэрэнэй хүдэл-дэг ээр эмсэгэс тэхлэд, хайлаа, лоом, хүрээ байгаа. Тинхээр эскаваторнуудтай ерхэдэ, гэр эжал нэгэ багэ хүндэгшэдбэ. Бүри һуула, 1948 ондо, зайн галаар «хүдэлгэдэг нэгэ» эс-каватор асаргадажа, энэхин хүндэ ажал оныһооржуулагдаа, абтадаг рудатай хэмжээсэ дээ-шлүүлгэдэ эхэ түхисэ болоо һэн. Хабсаһаа хатуу шулуу үрмэлдэхэ тэхлэхын тула БУ-2 түхэлэй 15 станогүүдэс бин болобо. Иймэ нэгэ станок ха-лаан соо 6—10 метр гүнзэгы

үрмэлдэхэ хээс бүтээсхэ бай-гаа 1971 онһоо хойшо үрмэл-дэхин бүри эхэ хүсэтэй ста-нок уурхайн мэргэжлэгшэд хүсөөр үйлдэлдэрид нэбтэ-рүүлгэдэсхэ һэн.

Үйлдэлдэрин бүтээсын та-лаар тимэс эхэ хүсэтэй боло-һон Юнхэрэй уурхайгс ухаа-лан-зохболгын, урлан-нэри-жуулгын эхэ хүдэлмэри хэ-дэгшэ эхилһэн байна. Хадын шулуу малтажа, шаһаржуулгын фабрикада зоохшэ зон техникс үргэһөөр нэбтэрүүлгэдэс.

Малтаһан шулуу зоодэг дүү-жан харгы һайнаар хүдэлгэ-дэсхэ, 1979 онһоо хойшо хүд-элгэдэгшэ зааһаһан канатно-дүүжин харгын бүтээсыс улам дээшлүүлхын тула ухаалан зохболгын хүдэлмэри доам-гайгаар хэдэгшэ байһаар. То-мо шулуу бутарагдаа түхөөс-рэлгэнүүд шэнхэдэгдэн һай-жаруулагдаа.

Уурхайн хүдэлмэришэдэй, инженерно-техникисис хүдэлмэ-рилэгшэдэй мэргэжлэньс дээш-лүүлэхэ талаар үдэр бүрин эжал хэдэгшэ байдаг. Хори-гушан жэлэй урда уурхайн эскаватористууд А. И. Ас-каватор, И. В. Перевалов, А. В. Ваганов, В. Г. Шулуин болон бусадэй нэрэ комби-над, бүри-СССР-эй Үнгэтэ

металлургинь министрствэдэ алдаршанхай һэн. Тэрэнэй ра-йон Алексее Васильевич Ва-ганова Социалист Ажалай Ге-ройин үндэр нэрэ ээргэ олго-доо бэлэй Тэрэлхэн үрмэлдэ-жин станогүүдэй машинистүүд аха дүү Яковлевууд, А. Е. На-заров, Я. А. Брыков, тэхлэг-шэд Л. Н. Арсеновский, Р. Н. Якимов, бутарагдаа А. А. Ло-сеев, И. Г. Просолов, Р. Н. Ти-хонин, слесарьнууд М. А. Га-рипов, М. М. Миронов, дүү-жан харгын хүдэлмэришэд В. Ф. Паклеуев, В. И. Прелов-ский, Б. Ш. Аюров болон бу-сада хадтай үлгэр жижэ ху-руудад байгаа. Нотагай ху-бүүн Енгорбой тохсондо эрэ болоһон Буда Шаралаевч Аюров эрхим ажалайнгаа ту-лоо Ленинэй орденээр шагна-гдаа, дүүжин харгын началь-нигаар дэбжүүлгэдэ, пенсид-дэ гаратараа эрхимээр хүдэ-лөө һэн.

Эдэ түрүүшүүлэй жэшээгэр эрхимээр хүдэлдэг хүнүүд му-ноошье энэл олон бин. Тэдэ-нэй дунда эскаваторщик А. А. Шадууров, ажалай ветеранууд болоһон Н. А. Фролов, М. М. Сороковников, В. И. Богослов-ский, А. С. Кондаков, С. И.

Жаркой болон бусадые тэм-дэлгэхээр.

Гэбэ абаһыс бүхы юмнэн жэгдэ һайнаар хэдэгшэ байна гэхчин аргагүй. Һүүлэй үедэ он-һон техникс залбарилхадэ за-пас частинууд дуталдана. Тим-мэлээ шулуу зоодэг Бела-2 нууд карьертэ бултадаа гара-нагый, бульдээрнууд эбдэ-рээд байһана. Элдэс хэрэгсэл-нүүдэй оорын үнэс сэн эхээр нэмэхэһэн. Иймэ ушарһаа үй-лэдэринһөө олоо абаха гэсхэ хүсэр болоһон.

— Хойсондоо нимэ байдал үргэлжлэхэ ёһогүй. Манай уурхайн коллектив энэ хүсэр байдалһаа гараһын тула бүхы хүсээс элсүүлэ. Саашадаа байдалһай һайнаар, һайнаар ажануудад болохоёо тэмэс-нэдажа. Уурхайнда хэдэгшэ-һаа 50 жэлэй ойн базараа бүхы ажалшадэ хайуунаар амаршалха байнаб — гэжэ руд-нигай начальниһн нүхэр. Еран-ский хөөрбэ.

Юнхэрэйнд баяр ёһолоһон, эхэ суглаа үнэгрэгшэ, ажалла-ггүй байһааруула зорилго-нуудыс хэрэлбэ. Уурхайн арга боломжо эхэ.

М. ГОНЧИКОВ, манай корр.

Зунай бэлшээрине зүбөөр хэрэглэб!

ТАРГАЛУУХА ГЭБЭЛ, ТОРДИХО

Бэлшээридэ гаргахын урдаа тээ зоо-варгэлхэлдэг үнэгээс үзүүлэхэ хэрэгсэл олоһон хүтэлбэрлэгшэд, мэргэжлэгшэ ахнарагүй. Иймэ ушарһаа «Дружба», «Искра», «Октябрь», «Мая» колхозуудта, Ерба-байн нэрэмжэтэ совхоз-техникумд зу-най үедэ мал олоор гарзалаа.

Зарим ажахынууд зооветеринарна мэргэжлэгшэдээр гүйсэд хангадаггүй байһаар. Үнэгрэгшэ эрхэдэ, зарим фер-мнүүдтэ малшадые дуталдана. Уһа ба холихол тээжэл халааха ко-лпинуудай, нүүдэл түхээрэгшэнуудай, һу хэргэхэ холодильнигуудай дуталдаһан-һаа болохо, һу буйлуулаха технологи-ческа эрилтэ сахигданагүй. Эдэ хэлэгдэһэн АТУУ дундануудыс усадһахын тула ко-лохоудай правленинуудтэ, совхозуудай дирекцинуудтэ, РАПО-гой соведэй пр-вленидэ зунай бэлшээрин үедэ һу һаали дээшлүүлгэдэ таарамжтай хэмжээ аба-ха шанга эрилтэ районно Соведэй гүй-сэдэхыс комитет табта.

Эгээн түрүүн малшадай байра бай-

дал һайжаруулаха, малдаа минеральна нэмэлтэйгээр ногоон тээжэл эдүүлэхэ, бэл-шээрин үедэ үнэһэн бүрһөө 640 ки-лограммһаа бага бэшэ һу һааха, бэлэ-шээрэдэ ябаһан шаһар, гүнжэдэй сүүдэ-хэдэ 900 граммһаа доошэ бэшэ, ша-хагдажа байһан малай 1000 граммһаа, хүрэгдэй 100 граммһаа доошэ бэшэ нэмэлтэ шэтиһур туйлаха хэрэгтэй. Хуры-гадыс байлгэха шаһан төрлүүлхэ, ма-ха, һу үйлдэлдэридэ даабаринуудыс тогтохо.

Гараһан туһынь гарзалуулангүй ма-лайнгаа тоо толгой олошоруулхын тула зунай сага тугалууныс тордин тээжэ-хэ шухала. Умысн малһаа абтадаг продукци дээ-шлүүлхын тула малай тухай бэлшээрэ-сэвжэ үгэхэһөө эхлээд, эээдтэнь али болохо туһа хүргэдэхэ ээрэгтэй. Мал ажалай продуктуудыс һаанда тусахаа гүрнэй нэлэг ба захил дүүргэхэ талаар хэлсээсэ уялганууд эрхэ бэшэ дүүргэ-дэхэ ёһотой.

С. ТЮЛЮКИН.

ШЭТЭ.

Оройной зүүн зүгтэ байгуу-лагдаһан зоо нэгэ сүлөөтэ экономическа шонэ «Дуриля» гэжэ нэрлэгдээ. Шэтын обла-стин административна райо-нууд, тэрэ тоодо Агын буряа-дай автономитэ округ тэрэнэй бүридэлдэ орохо.

нэгдэхэһэн энэ организациа ю-мнэй 7-һоо ажаала эхилбэ.

ХАБАРОВС.

Энэхинь политическэ ин-ституттай залуу эхмэлдэгшэдэй захил олоор ороно. Дуалайн элшэ хуу гаргалһааһыс хинан шалгалта түхээрэгшэ зохбон бү-тээһин физикын кафедрата Лас-Дурна зүгэй олоһон предпритин ба эмхи зургаа-

нууд хандана. Элшэ хүсөөр дутадагдэа нотагта ажануу-шад шэнэ түхээрэгшын ашаар тэрнине галтайгаар хэрэглэхэ аргатай болоно бшуу. Оройной зүүн зүгэй томо институттай элшэ ажал хэрэгтэ эрхбич-тэйгээр нэбтэрүүлгэдэсхэ бай-нагый. Байгаа ондо эрдэмтэд болон студентнэр 2,5 миллион түхүргнэй захил дүүргэхэ юм.

Агуу Трансбириниһн магистрал-лин анха түрүүшын һуури табилдаһар 100 жэлэй ойи ба-дыс оройнойнай түмэр замшад оролодосоо ажаһаар тэмдэглэ-бэ. Энэ магистраль Челябинск хотоор гарадаг. Ушар нимэ-һэ анхын түмэр замшад ар-дай эдэхинь шухала ашаануу-дыс бүтэн бүрнөөр, сэгтэнь захилшадтын хүргэхын түлөө оролдожо байдаг юм. Зүгөөр түмэр замшад урда шиндэ-хэдэггүй асуудалнууд олоһон. Вагонно паркыс һэлбэн шэ-нэлхэ хэрэг илангала хангал-таггүй гэжэ тэмдэглэгшэ. Ур-даһыс нүгелнэ вагонуудыс и-лын саанаһаа олоор абадаг

бага
хууринуудаа
хэрхэн
хэржөөе!.

1945 оны газаршар,
 өссөн" гэжээ
 одог. Энэийг
 байжа бо-

нийгэм хэ-
 Доржиевийг
 нил даах гэ-
 шигийг хонир-
 үрнээ муузал-
 колхоож үр-
 нээ хонир-
 нон хонир-
 хүтэлбэл-
 дахаа хүсэл

дайн эхн бо-
 үлэн "Улаан-
 хууц, ажлаша
 үр олон бай-
 ажыг охор-
 бодой "орол-
 даа хүнхүжээ
 хууринуудыг
 хуулиа хав-
 үр Нүхэр Гордее-
 раглагдан дай-
 алтанын ветеран
 хувижээ зол-
 цоо эрхэнд яба-
 хан жэлий
 сохондони, энэ
 үрнээ хэдэн гудам-
 хууриг түб бай-
 хууриг зургаан
 үр дахууц
 үр дайлаа байдал
 Фашистнаа
 промшарнаа, Кали-
 гынхууриг дайга
 хууриг дайга
 хууриг дайга

ябахадаа, нимэрхүүгээр ханд-
 зада сохуушлалхан хууриг то-
 хоонуудтай ушаргаша бэлэй
 Илгаань гакса: тэндэ тохсонууд
 дай гэрийн олонхи шатаагда-
 шахан, гансал пэшнзүүд бод-
 лоожо хуудал хэн. Харин Дой-
 то тохсонхой тэрнүүд задавал-
 дад, районий түб абаашаа
 дангай түб али эрхүүг болон-
 хой сохонуудаа хабтагайгаа
 бариха хадуушлалхай харал-
 даа хэн. Хелагламароорше, ке-
 рашье буумаар байгаа бэлэй
 Даир залуу, хууруулингаа
 наһа үнгэрэгээн нотгог гэжээ
 хэз дүтөөр хангаддаг. Үдхэх-
 үөлхэ ханан. Эсэг, эхн, эгэ-
 шнээр, ахайнаар,элнисэг тү-
 лисигүүдэй дөр үгнээ түх-
 хээс хуулан түрэл дайса яма-
 уринаар сэдхэлх үсрүүлэн, ха-
 нагдадаг бэ даа.
 Олон хууүүдийнхээ фронтон-
 хоо бусажа ерээшье ханга-
 "Улаан-Тулаа" колхоз дайне-
 хуулигээр жилүүдүүд айма-
 соогоо дундуур амахиинуудад
 нэгэн байхан юм.
 Дайныг хууш хүндэ жэлэ
 нутуушье догынхич дорой-
 тоогүй, түрүү амахиныд
 эсгэлдэ ява. Эгээн ажилша
 бүхэрхн, шэмбай зугаагд ху-
 бүүүдэ Эсэгэ оронго хамгаал-
 хуушье мордохуулаад, хамга-

АХУУЛИ

УҮН АА

ОЛОЛ

ХЭ

[illegible]

Урданг гэмтэ явдал гаргал-
шадай хэрэгүүдийг 40 процент
хүртгэр болуулаа ушар бай-
гаагүй юм. Гэмтэ явдалтай
сүрбанаг эцэг хувчин элчүү-
лэгдэнгүй орхиршооно. 1970
аад онуудад СССР-ы Проку-
ратура Бүрээдэй ССР-тэй хам-
тга явдалтай тэмсэлтэй шалга-
жа үзээд, муу бээ сэглэлт
үгэлэн юм.

Энд дурдагдахын тоо ба-
римтануудыг бодож үзэхэд
тобиолон тээх, алдуунуудад
зөхөх талаар хэмжээнуудыг
абаха бээ гэжэ хангадана.

Хэлээлэйн хэмжээсэ хүлэд-
дуулжа, хуули сэхилгээ хай-
жаруулаа аргийн үгү гэжэ
хэлэхээр байна.

Р. НИМАЕВ,
ЮСТИЦИН АХЛАГАША
СОБОТНИК

ТАСС:
дэлхүй
мөвдэр

саада тээ үгүй
ион эхэнэр ту-
угхыны Пхень-
ах Намаатайбин
и Премьер-ми-
ни Каифу мэдээ-
эхэнэр мүнөө
на, хэдэн жо-
о Урда-Кореяна

пассажирнуудхаа самолёдыг
тээлээ гэжээ зэмээгдэлдэг
хын Хен Хи гэжээ эхэнэр
«багша» байгаа гээд дууд-
даа нэн, «Инон гуран тэрэ
эхэнэрыг эндэ байна гэжээ
баталха гуйлтатгайгаар хан-
даа нэн», — гээд журналист-
нуудтаа хөөр хэлбээ. Энэ
асуудал хөөр талын харил-
аха гуримшуулха тухай япон-
урда-корейн хөөрлөөнуү-
дые хохиолуулхаа гү гэжээ
асуухдаа, «энэ Пхеньянаа
харууфаа дуудлидаха» гээд
Иноны правительствэе хү-
тэлбөгчлэгчнэ тэмдэглээнэ
байна.

байн мөрдөөдөг сэргээгч үүсвэрийг
хэсэг байхал, хамгасман талын
газарар, халхалдаа, хоёр хоёр
роор сарнуудын оруулаад хүр
дэлж байгашье, ах, эсгээгч
рэйгээгч дайсанна дараад, дараа
дараагийн нэрлүүлээд бусад
хадан, ахадхыгаа алдахгүй
байхал. Нэгт хоёр баримтаа
нуулаа, 1944 оной явчирин
нүнээг байдлаар Догин
"Улаан-Туяа" голхон 545 адуу
тай, 1372 толгой үсэрт, 600
малтай, 82 толгойтай, 274 кон
той, 517 ямаатай, 85 тухайтай
А.Кропотиный-ынгуур-уваа, Ув

Районно түбтэй хилэ хадхажи
нуулан догынхийд газарт
обхтох зон олон байха. Тарья
шад болохо дуратайшуудга
хара хубаажа уггтыг гэлэн за
сгай газарнаа хуули заабар
абаһан районий ноёд газары
етнай талахжа абаха гээд ха
шахал байха. Эсгэнэ, эхэнүү
дэйнгээ хара хуһөөр үржүү
лэдгэлэн, аһи нанаар аршала
хаагаагадганаа газар дайды
бэлэн олоо бэдэрэгшдэт б
хуулиа хадхажи хамга
хуулиа хадхажи хамга
хуулиа хадхажи хамга

яхадаа хүндэгүй болооб, бодож уузмээр. Хара-Уянд хэрэг, али Удын эхэнд, Түрхээд Хужаар гүбээхүүд амаар крוליгыудне тэжээхэд, юу эх гарза байхай? Бодожко тосоложо уузмээр бэш аал!

Дэлгүртэй орожо байһан сагта, 1991 ондо эмхидгэгдэһэн колхоз гэзш талд, жараада онуудай колхозуудһаа экономическа гол удхараар тэд ондоо байха ёһотой. Гол түлээ арэндийг, гү, али тарвагшад ай ажахын түгээшэй бие

сагаан сэдхэлтэй бүхэрийг хүнүүдийг шэлэн олоод лэ, газар дайдаг, адууна малаа даалгаж үгээдэл, өөдэлжээ болохонд лэ. Хүгжэлтийн догсонон сагтуу хүний ама хаража, заабаг ряр ажана хүрешанан, үд болотор унтаад, үрүү үнгэрээ, яаашадие хүрээсэлгэтий шэлэн хэрэгтэ дүтэшь табига бэ дохюүг.

Бууса, тосхоноо шэнэлжээ, хольбэж хилхитээтэ нэгэ дог оо өөлдүнгөөрөө эрээдүй, тухай мүнөөнөө бодож үзээх шуа.

Bur-Mo
 Бурян
 YU
 БУРЯ
 Түүхын х
 10

БОЛИМ ҮНЕН
 Мон. олох
 ЭН
 Д ҮНЭН

70
 жэлэй
 ОЙДО

уудаханууд

5. 01

ХОЛЫЕ ХАЙМАЛАҒАН ХАРГЫДА

гэнэй фермэтэй байхан юм. Тэдэн сооноо 402 үнэтэй хурьгалха, шээгэлээ 1466 хонь ямаатай, 149 гүүтэй байхан. Ашаг шэмээр богашье хагас бүлбайрхан эз гүүд тон усөөр хэлдэй. Нэгэжье трактор, авто, машина гэжэ байгаагүй. Хүр шад, хүүгэд, эхэнхэрүүд мал даа хүрээх үбш хоол бэлдээр өбөөс, эшмээн ургуулаад байх хэ нэн.

Удамаршад хайтай улаа, жаргалтай гэлсэдэг. Мүнөөнэй хиадл хөөрүү хүнэй үгөөр хонь тон соохи малгаа, контортоо соохи ноёдны олон гэхээр байгаагүй. Гурбан ла: түрүүлээ шэ Цидөөнө Очир, бүхталтэ Дандарова Дулмаашаг, тарнаа акалай Бригадир Бадмаев Цыдыа-адар ажахыгаа уадри даад байхна.

Удаань хушөөсөө-брехнөөсө сэ сагай өрхээд, ноёдны олон болоо, томодохолон гэх хэнээ хэнээд, худхалаа хүй маан болжөө, айл бүхэн аргы хабааа бэдэрдэг болоо хэн Тезд саг сагаргаа байдаггүй. сахилха хүхөөрөө байдаггүй.

Тоонтоо ниотагаа хэрэгжээ, абаха гэхэн үнэн хайхан сэдх хэлтэйгээр Догно ниотагаа бүс сэжэ өрхээд, нэн түрүүн га зерталт галтайгаа хөндөгтэй

олзо абажа боломоор. Хита
мэргэжлэгддэе урлад элдэ
газарай эсдэгүүддэе элбэгэ
ургуулжа боломоор. Гречин
таряад, зүгш барихада яма
бэ? Хэбэр Яруунын хоронд
Хүйтэншэж байха гү? Бодож
үзэмсөө.

Хони олоор үсхэнэнэй хэрэ
үгил хэ гэжэ ханамара. Газар
рай үрэнжэлтэ хүрхэ үгы хэ
дэг амитад ха юм. Колхоз бо
лохохоо түрүүн түхэрэн са
гаан Түрхэлдэ арба мянга ху
рэтэр үхэр мал, адуу мори
үблэмжэдэ байхан юм. Донгы
эхин, Хара-Уһин, грянхуаа гэ
хэн нутагуудад хэсэгснэй
лонхой гэжэ дуулашаб. Теле
визор хөрахэгүй, холодильни
тахиаа аргагүй газарта мүнэ
хуу эхэллалса дураргүй. Эдэ нис
туулаа адуу, үхэр үблэмж
бард, мажор зундаа талад
байлгэхээр хараалхалсаа ама
бэ?

Манай хэз эсэгтэр үмсэ бай
халаа айл бүхэн арбаад ямаа
тай байхан. Ямаан ургуулж
үхөө гэжэ хэзээ дуулаа хэмэ
бэ? Гахайдал шахуу үдсэтэй г
юм. Архан, хөөбэр хоёрын
элдэдэ, хубсхан болгоод, ху
далдаабал—олзо олохдоо. Ар
ханини дүлаахон, хүнгэн, бү
хэ-шэрхи, Яруунада ямаануу.

хайн дуранай акционернэ нэгдэл байха зэргээг гэгэж хамаара. Газар тээхлээрөө колхоз та ондоо байха бхотой.

Урдандаа хэрэглэгддэг байсан ажахын халбери, уадридаа ха, али эрэндээ ажиллаха дуратанин тодорхойлгодо «исмекнатурна» гурим дүтэйш үүздэг бхотуй. Тэрэрийн байгууруу хүрэнхэй, ажахын өөдлүүлэх гурим бэшэ байханийн бэримталгада.

Угаа уяндаа хахагүй гэгээр үгэй заншалаар хүтэлээр хэхэ шухала. Нүгтэй үгүйн унаган юм, угтай хүний үрчлүүдээ гэдэг дэмь хэлсэдэггүй бээ. Дайнай урда тээ татаар яатанин, дайнай хүлээр чүгөө яатанин урник асараа аажмыга үргэлсэхэнь хобза дуудлаг байнан гэгэ намая. Тэгэхдэ айл үлгэр булгараа гэгээр хууль бэримтэй. Ерүүл зонхон смалгай абисал, манайн гэгээд ябазсал, задаран аажмынхай мүнөөнэй хэсүү сарта, яаше үргэжэ, бодхоожэ шадхагуй.

Ажалша бэрхэ үгтэй, сэхэсбэр абадалтай, харюусалгааа тоо найнаар мэдэлэг, үгырхэн үншэрхэндэ тулхала гэжэ үнэн зүрхнөө эрмэлздэг, түбэнэ уюуменхнэ тоо харихагүй.

хаагүй нэмдэг олон байж
хавар акалша бэрх, хүргэвч
шэстэй хүмүүдийг гушаад оноо
эхөөр/сүлжээрхийн ургалша
гүй албанчине, ухаагүй ноёд
шье гэдэргээ, гаража байн
бээ.

Бусад аравдугаад, илангаяа
«Нарен уластей» ялонуудад
хүхнээдээс яажа багаһанаа нур
гадаг, ажал-хэрэг хүтэлбэрийн
шэ хүмүүдийг хүмүүжүүлгээд гу
рийн, дүршэл шудалбал, өхэ,
найм байгаа. Хэлбэлз дүүргэ
дэг, хуули ёло тоо наринаа
сахидга, ажа зоноо хүндлээд
гүрмитай, жүрмтэй залуу уу
тэнийн хүмүүжүүлгээд шэ
ажахын хүтэлбэрлэлгээд шэ
анхарлаа табиша уялагтай гээ
шэ. Урданий ноёдод алдуу коо
байгаагээ! Үлдээд талнаха гарал
саяа гээд, хойшдэснөөс үлгөө
дэр тухай, халаан тухай анх
рөөр табиагүй байһан юм
Зүгөөр үүлгөөдэр хэн манни
һэлгээб, Догно тосхойноос
дахин доройтошоогүйн тула
да түрэнэн тоонтоо һальбээ
шинэглэ үнэн сэхэ, ажалш
бэрхэ хүмүүдийг багаһанаа хү
мүүжүүлгээ нутагтай ажа зоноо
аруун анхаралда байха ёсо
той. Энд дээрлээс заабарин
абарал хүлэһэнэй дэмь.

СОДНОМ БАДМАЕВ,
журналист.

**ХҮДӨӨ НУУГШАДТАЙ
ҮЗҮҮЛ**

Хүдөөшн зондо тэжээлтэй гуналамтай үзүүлэх арга ба зөргөй олох тухай комисси тоогдож, энэинд томилогдохон ниуруунауды: түрүүлэгш—дэ—нүхэр Сахалтын, түшмэд, тэ—нүхэр Плужников, Ясанин, Морокин ба Дворкин эд бэйлэй.

Комисси ба сн жасын эрх хилхэ наркоматдэ дарьид зөөри оложо, нэгэ зарим нэлэ **АДУУ МОРИНЫН
БУРААД УЛАСТАХИ**

Бураад-Монгол уласай газарай хэрэгын эрхилхэ наркомдаар энэ жэлэй нуорна Агымайгай газарта адуу морин уүлтэр хайжаруулх нэгдэдгээр завод байгуулаа эхилхэдэ бодомжолжо байна. Энэ эрхын водын 1927 ондо гүйсэжэ бэлэн болохо болоод, гаршад ба тухайлан бүтээжэн багсааглын* 150 мянган түхэриг байна.

ЭРЭ, ЭМЭ БОЛОН АБАЛ

Апрель 1-һээ июль 1 хүртэр Бураад-Монгол уласай эрх хэзэйн нэмэлэн ба хоронх байдальнэ тэмдэглэхэ хорвоо

тэжээлээ тулаламжа
ТУХАЙ

тагай үлдэжэ байһан арад н
гэндэ тэдэхэмиз үзүүлхөө д
рахдаһан юм.

Арадай комиссарнай зүг
лэлэй тогтооһонһинь—тэгээр
лэй бэлдэлхэй зөөриһөө х
дэргэ бүсхуаар 90 000 түхээр
мүнхөө комиссин хажиргаа
да үгэжэ, үлэмсик хэвтэ хэрэ
лэһэн нотагта һуугшадта туйл
ламжа үзүүлэх болобо.

[Юношнин 9].

ТЭРЭБЭ НҮЙЖАРУУЛХА
ТЭГДҮГЭЭР ЗАВОД ТУХАЙ

Заводто 40 адуу байхаг, эд
нэй 15-нини—киргизэй ба о
ловой үүлтэрэй аазганар. 2
нини эндэхини хүдөө ара
зоной адуунһаа һайшагдан да
таһан гүүн адуун байхаар х
раа абтаба.

Мүн зэрим аазганарыг х
дөө талын адуун бүдэгтэ та
биха дарахал һайраг байһа
НАН БА ХАЛАЛСАНАН ТУХАЙ

Абалсаһаниһинь үсөөн бай
һан габэл, Түхэнхэй ямгатаа
40, Эхирдэй-булгадай ямгатаа
39, Ахирдай ямгатаа—37, Бой

Мүнөөдэр-Буряадай телевидениин 30 жэлэй ой гүйсэбэ

БЭЭЗ ДААҺАН БОЛОО ҺАА...

Республикийн телевизидний студийн нэгдгээрээр 30 гэжээ. Ой иониин 14-дгүй хүйсээ Энэ хайндгээтэй дашвармуд, лан, бурладд телевизидний студийн охино, ахмад редактор В. В. Измайловтай хөтөрдөг.

— Туруушын жалнуудтэй ширь байгаа бэд даа. Үүноод гагцхэдхэн байртай дамжуу урицлаган, үүнөлөөтэй дээгүүн байгаа гэж тинхдээ олохгүй байгаа. Фото-зураг л эзлээгүй, сонхир эхрандаа сэдэргэгээтэй хэмдэн. Телестудийн нэгдгээрнээ хойшо гушан жилэй хугаасаа соо редакторнууд Э. Д.-Н. Намсараваа, С. Смирноваа, диктёр С. Ж. Точиковаа, режиссернууд В. Корнеева, А. А. Волынец, И. Богущ, үйлдбэрчүүн татагчаа дагша В. Л. Хацанов болон бүсэд хүдэлдэн. Телевиденийн хугаасаа соо ялала ургаа, хүмүүс гэзшээ ааб даа. Гэзшээ шинхидгээгүй олон асуудаа

та 82 байдаг. Үүсгэгчийн ажлаа
РЕСПУБЛИКЫН ХҮН ЗОНОЙ
 Мэдээ хуряаха зургаанд
 байхан мэдээнээс мэдээт.
 1925 оной апрель 1-нээс нийслэл
 1 хүрэтэр Бүрессублика дот
 тор 3190 хүн түрэнх ба 190
 хүн үхэлэн байба.

Гсдсд

ЭРДЭМЭЙ ТУГААН
 УЛААН-БААТАР ХОТОНХОС
 Монгол уласай засагай га
 зар Америкий улсас Эндрю
 сий түрүүнэй шонжээх үзэс
 аянирхунай хүдэлмэрнээс хэс
 соожко, Монголой хизварһа
МОНГОЛ БА МАН
ШАРБУУНСА
 УЛААН-БААТАР ХОТОНХОС
 Монгол уласай арэдай га
 саг Оросой шаархан шарбуун
 са мүнгтээ нютуг орон дото
 сүлөөтэйгөөр абуулхаар шид
 хэлнэний эрхим болобо.

боохоной аймагта 3 байба.
ДЫ ШЭНЭЭН ҮДЭНЭН ТУХАЙ
 Энээгээр болбол Бураад
 Монгол республикада 3 парти
 дотор 1292 хүн нэмэбэ.
 [сентябрийн 14].
 * Бэгсвелт—смета.
ДЫН ХОНИН

БЭЭЭ ХАЛХАЛБА
 зайлуулхаар байхан ушартай
 Мүн өвшял шэнэнээх ухаван
 хүмүүснийг хамта газараа
 байгалийн зураха, бэхшээ б
 бөлшөөмүүдийг муушаан, эл
 дэб үгэ тараахан юм.
ГУУРАЙ ГАЗАРНУУДА
 гэгэний үнэ ТУХАЙ

голоо, төрөздын мүүнгэ үгы бол
 лонд, өнхэний орондо шудха
 мал сагаан мүүнгэ «амбуу» б
 хитадай юань хэрэгсэгдэдэр.
 Харбин хотодохи хитед за
 сар зүблээт Орос улаасй шар



хэлхээн хойшоо, Москва алишгүй талааахан хангадаг. Сэхийн хэлэхэд, республикийнмэй эхлэсн хүлээх мөнх телевизид тухай наанаа болодоггүй. Юм гэхэд, студийн Түбэй телевизид өнөөдөр филиалыг болон ха юм. Тиймхэнээ өмөрн ямаршээ эрхэгүйбди.

Хөбөрдөөр, манай бүх техник, ээр эмсэг республикийн хэлээ холбоон ууравленин мэдэлд байдаг. Тус управленин захирлаар релейнэ холбоон байгуулдаг, жа, бүрэлд зоней олоор ажагуудад хэдэн районууд т

рэлхи хэлэн дээрээ бэлдэгдэ-
нэн дамжуулгануудыг хараг-
аргагүй болонхой.

Гурбадахяар, 9-дэхн кан-
үдүшнн 19 чeshaa cэнхир г-
ранда гарана. Тингизэ залуу-
үетэн энэ cогhша - төлөвиз-
рэйнгээ урда нуужа, хари г-
рэнүүдэй элдэб фильмуудыг
хараа. Харин республика со-
болжо байхан һонирхуулх
дэнийе байа! һонирхуулх
болонхой. Энээн дээрэһээ
дэхн каналай дамжуулгануудыг
ленинградыйдай жашээгээ,
үдүшнн 21 чeshaa һүүлээр х-

руулдаг болоо хаа, ехэ таа
тай хэн.

Нүүлэй нүүлдэ нимэ го
асуудал гаража эрэнэ: Буряад
хамнай оёрын, бээе даанги
хэнээшье дүлдчиданги бэш
телевидени биг болгоо ...ха
яаха юм? Союзна, автономити
республикануудта нимэ теле
видениүүд биг ха юм. Рес
публикннн Верховно Советэдэ
Министруудой Советэдэ тагна
газетын хууданууд дээрлэлэ
энэ асуудал табиуу.

Нүүлээрн телестудийн бу
риад дамжуулганууд редак

ци орохдоомнай, редактор-
нуудын эхэлдээтэй дамжуулга-
нуудаа бэлдэж сулөөгүр
байба. Гэбшэе телевизор ха-
рагшадта аялаа танил болохо-
он Бадма-Ханда Линкобхо-
маа буюуевоо хачамжануудаа-
раа хуваалдахынь гуййбаааа.

— Би энэ студиа д-дахи хич-
ээд хуудажэ бична. Коллек-
тивнай збэй зетай, аялалы
тороо хүндэшгэ. Коуб дээр
мүнөө үедэ бурдаа хүүндэны
түгшлэй хэлэй дээрэ сэбэрээр
сөөррэлдээ шалахаа болин-
хуа. Энэл дээрэээ болжоу,
илангааа зулууршуудла зориу-
лагдан дамжуулга хээхын
хүшор байдаг. Гэбшэе буюдаа
хээлэн дээрэ хэвн дамжуулга-
нуудыиамэй хүнүүд аялаа ха-
рагхан байдаг. Дамжуулануу-
дааиыгаа программа ехэ, кино-
гоор баян болгохо аргамгайтай
хушэ. Сюжёнй хэлэхэдэ, иимэ
асуудалнуудыг гансал Москва-
гай зүбшэжэ, хиндэхэдэ бай-

Аймугьз суи тохого гэнэ. Монгол
ЯПОНЫЯ ТОКИО ХОТ
БОЛО
Япон уласай Токио хотод
урдаан үздэггүй унган үер
лэлгэ боложо, 45 мянган хүн
ЯПОН УЛАСАЙ СЭРЭ
ТАНАРАЛ БИ
Йокоосука хэмээх далайдэ
хи түшэгдэлтийн орондо (порт
до) бэшгэдэгэн «Йокоосука м
ру» нэрээтй сэргэж ехэ онго
содо гэгтэйн танарал боложо
уһанда шэнгэбэ.

ХЭБЭЛЭДЭ БЭЛДЭГД:

1. Зиновьев. Коммунизм на
май түүхэ.
2. Ходоровский. Ленинэй ху
хай.
3. Ярославский. Ленинэй ху
дэлмэр ба байдал.

Дурсгадгаша номуудһаа гад
на хүдөөгэй ажанай явдад
тухай элдэб, ном дэбтэрүүд

ДЭМЭЭ БАЙНА,
УДАА УЯНАЙ ҮЕРЛЭЛЭГ
Н ТУХАЙ

байхянгүүд уяндаа ороож
олон тоото арад иргэн сүйд
хэлдэбэ.

Й ЕХЭ ОНГОСО ДЭЭРЭ
ОНОН ТУХАЙ

Энэ тааралыы уян сэрэгэ
зарим нэгэн хүнүүдэй ахалга
ша даргалагша Накамура гэгэ
шэдэ хорлохо эхэн байба гэ
жэ тухайлан наанадана габэ.
[сентябрийн 7].

Соносхол

ЭЭ БАЙАНН НОМУУД

наянн сага хэблэл гаргахад
бэлэдэнэ.

Эдэ номуудай үнэ хүнгэн
болоод, тэдэ хэблээл хорбон
Буряад-Монгол уластай най
дэбээр худалдах газарта бай
на.

[агустын 15].



наага хамгийнбиди. Өөрийн, бээс
хүндийн телевизидентийн болоо
хнаа, эдэ асуудалдхэн бэлэр
хүндийнхдэгдэхэ нэн гэжэ нэлэр
нэг.

Виктор Вавилкович Измайлов
баама-Хонд Линхбоовна Бу-
хуучаа-Хойр хэлхэнэ эдэ ду-
хуучаахуудын республикийнэй
хүндийн зургаануу хараада
хобха бээ гэжэ найдагдана.

Г. ЦЫДЫПОВА

ЗУРАГАУД ДЭЭРЭ: 1. [зүүн
түрүүл] Редатор Г. Г. Олен-
кович, вицеонженер С. Ц.
Одобоо гэжэд буулгадгаан
дэмжүүлгэнүүдаа сэбэрлэ-
хуучаа. 2. Бурхад дамжуула-
хуучаа бэлдэгч редаторовуд
Л. Н. Гомбоов Б. Л. Бу-
хуучаа [зүүн гархаа] хэб эл-
хуучаа дамжуулгада бэлдэжэ
байрх.

**ДОРЖО БАНЗАРОВАЙ
БҮЛГЭЭ**

Сентябрын 25-да Буряад
монгол эрдэмтэй бүлгэмд
хуан болон, анхн 1-дугаар
Николай хэвэг, дараа
шахарш арадай гэгээрлийн
мөс тухай нурхай Кудрявцевай
мэдүүлгэ сонсонож, орос б
буряад нургуулмин тухай ех
олон нониний доторуулб.

Тэрэний удаа декабристнууд
хэмээхэ урдын хубилхалшанай
Дурхсал болгохын гайндор
лэлгэ хээхэд байлсажа бүтээл
сэхэ тухай бүлбэж, декабрист
нуудай Байгалай шахархай га
дараах сүлэгдэн ерэлэний тухай
дугаар 1-д удаа хуан болон
номолны бүлгэмд ерэл
нинн үмэж хүргэлтэ хээх
тэрэ дэгээр дотор декабрист
бесестуежай ахьдал тухай зүйл

**ЭРЭМЖЭЭТЭЙ ЭРДЭМТЭНЭЙ
ТУХАЙ**

Буряад-Монгол уласай Түбээ
комитэдэй үүсхэн хүргэлтэ хэ-
бэ. Энэ дээрш мүнөө 90 хан-
дтай, буряад болоод, декаб-
рийн 19-дө бэйтэр мэдээж юм.

Буряад-Монгол уласай тус-
мэдээ хүргэлтэ зургангай бээ-
мэгшэй үйлээшэ Тубиков Дэвдэ.
Удун үездэн Жаргалантын хо-
шуунай оршон дотор хабса-
гайгаша одоохон ниндэгэ абба-
наш шувуун ба ангай зургатгай
үрдэн хүнэй хэхүүн шуунайгай
хэрэг хэлтэрхэйхүүдэ мээсэд
дамжуулхын тулада, хуушан
хэрэг хадагалана хэлтэсэй зур-
гангада үгтэнэн тухай айлдадаг
хүмүүн.

Тэрэ хэлтэрхэй ба зургуу-
дэе шонжиглан үзөөд, нэгэн ху-
ралда айлалдал хэзүүс бүлүгүн

1987 оной ноябрь сарын 115 хүнийг хуульдаг явгаан Урда-Корейн дайнер Алдамаска дайлаага холло бөлх-хэнэ мур сараагүй үгс боло-лонолон байна. Дайнерые "Хойто гүзай агентууд" гэ-хэлээ гэдэг. Соулай тэрэ үе-ийн администрაცი сонсох-нон юм. Харин нара унгар-хэн хойно пресс-конферен-ци дээр Ким Хен Хи энэ-гийн өөрөө гэршээлээ хэн.

Самодыёе тэглэлэн тухайн-тэргэний хэлэлэн үгс ори ган-са гэршэ болон. Пассажир-уудай дунда явгаан энэ ба-сагад ярич эхэнээ гэршэб

Тэгж мэхэлдэг, самолдодой
Абү-Дабия нүүдлийнхнээс тэд
дэрт баухадан гараад
уданшисгүй. Бахрейн иштат
дундхал паспортийг ябана
байгаагүйга түүгөө баригдаагүй
байна. Тингижээ Баргидха-
дга, бөө алаха гэхэн хө-
дөлгөж бөөлүүдэггүй, тэр-
рү басгаан Сеул-асаргада
байн байна. Уян удаан муш-
халын нүүгээр бй самол-
дөх төлбэлээб гэжээ мөдөрээ
хүн.

Саазахла төхөн хөхлөөлтээ
хүрлэвчн аад, нүүдлөнх тэ-
рлэвчн бөлнүүхадань, Ким
Хен Хи ээлжээтэ мүйхэл-
дэг.

Тын үедэ эсэмээ дахиад мэдэрхэлдэ, «Сүүлэй олимпиан» буюу бүрхэгэ гэгнэе бүгдэлхтэ лодалд бэлдэхэдэ үедэ КНДР-э нэгэ япон эхэнэр наанае түрэл хэлсэлдэ, япон ахтар залалд бүс-ганаан юм гэгэ, «Хүснэ» лэн. Байхалх Ким Хен Хи дун бурга дээрнэ, онд эхэнэрнэ наанае. Тэрэ эхэнэр хоёр хүгдэлтэ, Тхысогой нэгэ ресторатор соо хүдэлдэг байһан. Гүбэшнэ тэриннэ — пошнш хулгайлажа, 1978 ондо нуюу-смар КНДР абаашһан байгаа.

БРАЗИЛИ. Суута футболист Пеле
намане басагамин гэжэ
дээрэ гээд Бразилин Са-
пауау хотодо янаһуудар 28-
гай Ренкина Машаду яоуу-
лал элжэ байна. Нимэ зорил-
согойтор тэрэ сүүдгэ мээ-
лүүнүг барла хүн. Гэрэй ажал
дээрэ минин элжэ 18 наһа-
айдаа Пеле мэдэхэ байгаа
гээд тэрэ хөөрхэнэ Басага-
мий мэлүүнүгын ёшоор үүд
ууга футболистын шагнаха
зэжэ ёшоотой болон
эй энээн тухай юун гэжэ
хэлжэ байһаниин мүнөө

орүүлалснаа, тэрээнтэй хамтаа 5-6 декабристуудтай үхээрийн (могила) заахаа ба тэрэнэй зургаг абахын тухай мунгн зохиомлынх дүргэлсэбэ.

Тэрээннээ гадна эрдэмтэнэй бүлгэнэй зургаанаар (правление) дамжуулха, Сэлэнгын оршон оршот дундталтай Анайай эмгэндэ*** пенс үгэхын тухай

ХААГТЫН ТҮМЭР ЗААГА

Буряад-Монгол улсаяй байдалые эсэхэмжлэх комиссиин газартаа абаһан тигэтгэлэй мэдээгээр РСФСР улсаяй байдалые эсэхэмжлэх комисси Дээдэ-Удэ ХААГ хойрой хоорондоо түмэр замын байгуулга хэсгэн түлбэлгэлэй хаяада гүйцэтгэлэй хэсгэнэй тус тус

гэвчүүн В. В. Поповто даалгавар.

*** [сентябрьн 23].

... Найдчдэрлэгт — декабристнуудай буналгаанай 100 жилийн ой.

... Хүргэлтэ—зууршалга.

... Анхын эмгэг — Жигмэд Анагаа.

*** Айлдахал—элдхэл.

ЛЕ БАЙГУУЛХА ТУХАЙ

... мые табиха газарыа олохот хүдэлмэрдээ эрхээ жэлэй багсаада. 50 мянган гүхэриг оруулба гэнэ.

*** [сентябрьн 23].

... Түлзбэлэгт—проект.

... Багсаа—бюджет.

Н. БАДМАРЧИНОВ

Түрэл нутагтаймнай түүхэнээ

ТЭМСЭЛДЭ БОДОНОН АРАДАЙ СЪЕЗД

1919 оной хүүл багта—1920 оной эхин хангуудад залуу Совет республика. Фронт тугдай галта хүрээтэр булалт дэвд. Байбаше, дотоодын ба гэдэжэйн конгрессуудын тэргээ мэл хүсүнүүдэй хомин-гута шантаг сохилто үргэж, хэдэн илалта туйлаха шадарын юм. Коллабий армие Бута сүмчон-ной хүлээрээ. Ураальне сагаан-таннаа сүүлэлнээ алаар Си-бирьт, тээс тоодо Байгэл ша-дарай газар дайдада, партиза-нуудай үргэн дэлсээтэй хүд-лөө эмхидхэх арга олгодоо нэн.

Энэ үедэ Буряад орондоо сагаантан болон харин эзэм-дэхэдээ сэргүүсэлгын тэм-сэл шантагдаха байгаа. РКП(б)-гэй Прибайкалийн ноуса ко-митет Улаан Армин амхилта-нууднаа үндэлэн, Байгэл ша-дарай нутагуудтай хүн зоной караа болол, байра байдалыг хараада абажа, Прибайкалда эбсэгтэ бүлгалгаа эмхидхэх, бэлүүлэх гэдэн шиндхээр абажа. Тэрэ үедэ Байгалай үмэнэ партизануудай хүлээрэн улам үргэлжэ байган юм. Эбсэгтэ бүлгалгаа хүтэлбэрлэх зорилготойгоор 1919 оной декабрь соо Дээдэ-Удэс сэ-рэгтэ—революционер шад эх-идхэгдэб. Шабай бүрдэлдэ И. Кузнецов, Г. Петров, И. Иаконов, Н. Турсуев, С. Ма-ракулин гэгшэд хуугагдаба. Шабай начальнигаар И. Кузнецов томилогдоо. 1919 оной декабрийн 18—19-нэй хүн бу-лгалгаа эхилэх гэдэн шиндх-ээр абажа.

Шабай хараалхан сагта Тү-гын голдо булгалгаан эхилс-бэ. И. Л. Ковалевский толгойл-до партизануудай отряд Му-хэр-Шабэр хууриинэ ээлжэ, гэдэ байган семеновуудай волостной милиции барина хаба. Булгалгаан дүлэн бүхэ Прибайкалийн хизар дайдаа тааба. Тарбагатай, Эх-Ку-налей, Бурнашатай, Доодо-Жарзай таяадаг, булгалга-лашалай нэгдэлдэ. Хелэ го-лынэ убушан орошоол хуури, тосхонууд сүүлэлгэдэб. Сүхэ гол шадарай хууриунуудай тарашад партизануудай коман-дир П. Смолиной хүтэлбэр дор сагаантаны бута сохи-бо. В. Е. Лебедевэй отряд Но-воселенгинский ээлжэ, Сэлэн-гын зүүн эрвын хуури, тос-хонууде хойно хойнооон сүүлэлн, урагшаа дабаа дабаа Дээдэ-Удэ хүржэ сэргэн байгаа. Түмэр харгын хүдэлмэршэд, хотын хүн зон партизануудай эргэлдэ жагса-даг, семеново сэргэлдэ са-гаантаны армиег аугаадаг, Совет засагай түлөө тэмсэлдэ болодоо нэн.

Партизануудай бүхэ отря-дуудай эмхээжэ аугуулануудыг нэгдүүлэн хүтэлбэрлэхин тул нини түб хэрэгтэй байба. РКП(б)-гэй Прибайкалийн ноу-са комитетэй үүсхэлээр парти-зануудай бүхэ шатауудай тү-лөөлгөшдэй зүблөөн 1920 оной январин 4-д үнгэрэгд-дэж, Шэнэ-Загаа хуурида саг зуурын байрадай Прибай-калийн түбэй сэргээг-револю-ционер шад байгуулагдаба. Энэ шатай бүрдэлдэ И. Л. Ковалев (түрүүлгшэн), Е. Ле-бедев, Д. Смолин, С. Широ-ких-Полынский, Л. Федоров хуугагдаба.

Байгалай үмэнэ ажагуудай хүдэлмэршэд, тарашаа арад зомдо шатаандаба. Хандагга соо Сибиригэй политическэ байдал тухай тэмсэлдэ бодо-нон ажлалан арадай горитой эх хизар, дайне сагаантан-наа сүүлэлн тушаа мэдээгд-дэн байба. Булгалгаалаш-дай тэмсэлдэ дэмжэти гэдэн уралаар тус хандага дүүр-гэн байха юм. Сагаантаной ко-мандовани булгалгаалан тос-хон, хууриунууд сэргүүдэе элгээгээ нэн. Тээд партиза-нууд эрэлхэг зорилготойгоор ту-лалдаж, тэдэниэ бута сохи-жорихон юм.

1920 оной январь-февраль хангуудад Сүхэ болон Хелэ голнуудай шадар орошоод бүхэ шахуу хуури, тосхонуудад гражданд дайнай тулалдаанууд наяржа байба. Эндэх парти-зануудай тэмсэлдэ хүтэлбэр-рилхын тула бэшүүрэй сэргээг-революционер шад байгуу-лагдаба. Партизануудай шантаг сохилтодо туригдэн, семенов-чууа Монгол ороной харьяа-таа газар худар тэрхэлд баа-тай болохон юм. Гансал Тро-ицковский хото тэдэнэй гарта үлөөд байгаа.

Ганса урдах районнуудад бэшэ, мүн Сэлэнгын, Баргана-йн голнуудад партизануудай хүдэлсөн тус элмэжэ байба. РКП(б)-гэй Прибайкалийн ноу-са комитетэй түлөөлгөшдэй толгойлоод партизан ноу-са бүлгүүд ба үүрүүд эдэхитэй ажал абуула, партизанска от-рядуудай эмхидхэн юм.

1920 оной январь соо Ка-банский ба Байгал-Хударин хууриунуудай тарашад сагаан-танай урдаа тэмсэлдэ боло-бо. Тарашад Хударин, Ка-банский эмсэжэ управануудыг ээлжээ, орондой хүдэлмэрш-эд болон тарашадай депу-тадуудай Советуудыг байгуул-ба. Удхыгшгүй үлөөн түб болохо Баргана хуурида се-меновуудай засаг хорсон налад, сэргээг-революционер комитет, бэй бологдоо.

Совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэлдэ ород хүдэлмэршэд, тарашад хамта үндэлэн аятаан буряадууд мүн э-дэхитэйгээр хабаадалсажэ эхлэх нэн. Январь-февраль хангуудай туршада Батанай-Харганд хойуунай зарим со-монуудай, Оронгын хүн зон нутагуудтаа Совет засаг то-гтоох гэдэн шиндхээр аба-ган байба. Дебагта, Тасархай тосхонуудай буряадууд булгалгаалашадэ дэмжэн юм. Сэлэнгын аймгай буряадууд дай сээд 1920 оной январин 5-да бүгдэ арадай революци-онно хүдэлмэндэ хабаадалсажэ тухай шиндхээр абаган түү-хэтэй. 1920 оной февраль соо үнгэрлэн Харин аймгай со-монуудай түлөөлгөшдэй сээд тэмсэлдэ болохон соод ажлал-шадтай ханалаа. нэгдүүлэн тухай мэдүүлээд, Прибайка-лийн ЦИК-эй Саг зуурын ре-волюционер засагай орган гэ-жэ мэдэрлэн, мүн аймгай тарашадтаа нутаг бүхэндэ ху-бисхалта засаг тогтооходоо, засагай органуудта тэгш эр-хэтгээгээр ород, буряад ажа-танай түлөөлгөшдэе хуугажа гэдэн хандагга абаа нэн.

1920 оной январин тэн ба-гаар Буряад ороной харьяата бүхэ газар дээрэ арадай бу-

налгаан соробхилжо байба. Сагаантанай мэдэлдэ Дээдэ-Удэ, Троицковский хотонууд, түмэр харгын зүбшаад байган хуури, тосхонууд эх үлөө нэн.

Хубисхалта бүхэ хүсүнүүдэ нэгдүүлхын тула 1920 оной январин 25-да Бэшүүр хуу-ринда булгалгаалан Забайка-лийн арадай түлөөлгөшдэй сээд үнгэрэгдэб. Большеви-гүүдэй партиин Прибайкалийн засаг комитетэй сэргээг-ре-волюционер шатай түлөөлгө-шд И. А. Кузнецов, В. И. Ма-торов, Б. Н. Добронравов, Е. В. Лебедев, мүн бусад сээдэе хүтэлбэрлөө. Арадай эхэ хуралдаанда 122 дегэтат хабаада, тэдэнэй тоодо Бу-ряад үндэлэн аятаанай 11 тү-лөөлгөшд байса.

Сээд дээрэ зүбшэн хэлсэлэн асуудалууд габэл, түбтэ ба нутаг нутагуудта шэ-нэ засаг эмхидхэн байгуулга; арадай хубисхалта армие шэ-нээр нэлбэн эмхидхэлгэ; эдэс хоолой асуудал; Прибай-калийн ЦИК-эй гэгшүүдэе хуу-галта; шалгалтын комиссие хуугаата гэжэ мэтэ. Эдэ дүр-сагдан асуудалуудайр аба-жа хараада, тус сээдэ тон шууха удаа шантай байгаа гэжэ элүүлгэдэб.

Байгалай үмэнэ Совет за-саг тогтоох гэдэн шиндхээр дү-гээр дэмжэж. Хүдэлмэршэд түбэй болон тарашадай депу-тадуудай Советуудай Бүхэ-российн ЦИК-эй (ВЦИК) ба Арадай Комиссеруудай Соа-вдэ Россин үнэ болсо прэ-зидатство гэжэ тоолохо гэ-нэн шиндхээр сээд дээрэ бо-лоба. Сүүдэй болон мурдэл-гын органууд турмушуудыг ба-га, совет хуулинууд нэгдүүл-гэдэжэ, бэлүүлгэдэжэ эхил-лэн юм. Сэргээг-революционер трибунал болон сэргээг-мурдэлгын комисс байгуу-лагдан байба. Советуудай за-саг хэа хаангай тогтоогдоо.

Партизануудай арми хубил-ган шиндхэгдэб. Сэргээг, ха-туу шантаг журм тодорхойло-доо. Дээдэ ба дунда шатын ко-мандируудай хуугаата болоу-лагдан юм. Тигжээ үнэн бодото Улаан Армин эшэ үн-дэлэн табигдаа бэлэ.

Засагай дээдэн зургаан бо-лохо Прибайкалийн ЦИК хуу-галдаба. Тигжээдэ Прибай-калийн түбэй шэб засага ху-ража, засагай шэнэ зургаан-да дамжуулаа. Байгалай үнэ-хээр тарашадай армие ко-мандлагууд Е. В. Лебедевы, Түбэй шатай кэчегчингаар Б. Н. Добровольский сээд хуугаба.

Забайкалийн булгалгаалан арадай түлөөлгөшдэй сээд Буряад оролодо Совет засаг тогтоон байгуулаха хэрэгтэ го-ритой эхэ үүргэ дүүргэлэн юм. Байгалай үмэнэхэ газар дайне сагаантаннаа сүүлэл-хын түлөө тэмсэлдэ үшөө дү-рээдүй байгаахэе наа, юрын ажилша зон Советуудай тала батаар баримталжа, Улаан Армида али болохоор тунал-жа байгаа бэлэ.

Е. ГОЛУБЕВ, Зүүн Сибириин философ-ическа институтай багша, философийн эрдэмэй кандидат.

до технологическа институтай шадаршад прибор - бүтээлгын үйлдэлбэрин нэгдэлдэй коман-дье 6:2 тоотойгоор илажа, дун хамта 27 очко абажа, хоёрдохон хуури ээлжэ. Ани-чонин болон ЛВР3-гэй ша-таршад гурбадаж, дүрбэдхэн хууриунуудад гараха баата болобо.

Өөндэ хоорондоо түрүү хуу-ри ээлхын түлөө үнгэрэгдэ-лэн наадада хүүгээдэй спор-тын хуруулин командын гэг-шүүд Анастасия, Татьяна Ага-фоновууд, Виктор Шагдыров, Валерий Цыреннименов, Тимур Иванов, ЛВР3-гэй, авиазаводой Владимир Агафонов, Анатолий Ильинский гэгшэд бусаднаа олон очкойтой болохон байа.

Мүрөөсөөд түрүү хуури ээлхын командна болон ша-таршадта 20-30 түхэрнэй ша-нгууд барюулагдаа.

Л. ГАРМАЕВА, мүрөөсөөнэй ахмад судья.

Мүнөө үедэ байгали хам-гаалгын асуудалууд шууха удаа шантай болонхой. Тээд эдэ асуудалуудай гансал оло-нинтын хүдэлсөнэй хууер шиндхэгдэхэ бэшэ байгалины ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, байгали хамгаалгын асуудал-нуудта булгалдаа хандахадам-най, үнэн дээрээ энэ хэрэгтэ хэншэ гүнзэггээр шэнжлэхэ дэггүй, тодорхой хүн энэ асуу-далай түлөө харюусдаггүй бо-лошодог гэжэе ааб даа.

Манай республикада Байга-лай үмнэ сэбэр байлхаа, нуу-рай оршон тойронхой байгаа-ликэ аршалан хамгаалха асуу-дал амин шууха удаа шаан-рлан предпринимүүн гол тү-лэб Байгалай үмнэ бузарлууд-даг. Предпринимүүдэй хэрэг-лэлэн үмнэ сэбэрлэхэ хэрэг-сэлүүдэе баринадай ашаар тус асуудал шиндхэгдэхэ бэшэ ааб даа. Хүнэй бөөн элүүртэ хоро хүргэлэнэй түлөө эконо-мическа ба юридическэ харюу-салга хараалхан хуулиа тог-тоолнууд абагдаха ёһотой.

Доторхойон хэлээдэ, манай бүхэ ажабайдалай үндэлэ хуу-рида үйлдэлбэрин түсбүлгүдэ дүүргэлдэ бэшэ, харин тодор-хой хүнэй байра байдал, аша туша табигдахэ зэрэгтэй.

Буряад ороной хуби залан гансал экономикхоо дуудал-даха бэшэ, мүн Байгалай ба эрхэйн оршон тойронхой бай-галгын сэлэлэн хуби залан-наа дуудалдаха юм. Мүнөө үе-дэ республиканы Байгалай аршалан хамгаалгын асуу-дала бээс даагдаа шиндхэхэ аргагүй байна гэжэ хэрэгтэй. Россин Федерацийн ба ССР Союзын правительствуудай, бүхэ дэлхэйн хүн түрэлтэй зүг-лөө тулалдаж, тэдэхэйн хуу-сөөр шиндхэгдэхэ болоно.

Байгалин нөөсүнүүдэ бо-домжотойгоор ашагалгын Байгалай эрдэм-шэнжлэлгын институтай директор геогра-фическа эрдэмэй доктор А. К. Тулохонов нигэхэ хөөрнэ: «Байгалай аршалан хамгаал-хын тула бүхэ экономикхо, тэрэйн технологиюе хубилга-жа, экологин талаар сэбэр үч-лэдбэр хэа хаангай эмхидхэн байгуулаха шууха. Манай ин-ститут Байгалай хамгаалгын програмнаа гадур хууер хууриной, худогэй промы-шлен предпринимүүдэй эко-логическа паспорт лөхөн та-биан байха юм. Хотын пред-принимүүд мүн лэ нинэ са-пунуудтай болсхэй, тээд захиргаанын тээгдээд ёһын эхлээд хандагдаг, үйлдэлбэ-ринэ үлэгдэлгүй, сэбэр бол-го.

БОДОМЖОТойгоор АШАГЛАХА

хын тула мүнэ зөөри номол-хо дургай байдаг. Харин худ-дэггүй, тодорхой хүн энэ асуу-далай түлөө харюусдаггүй бо-лошодог гэжэе ааб даа.

Арнольд Кирилловичэй хэ-лээндэ нинэ юуэс нэмэхэ хэрэгтэй. Экономистууд болон географ-экологүүдэй эр-дэм-шэнжлэлгын хүдэлмэршэ нэгдүүлэн шэлүүлхын шэнэ институт мүнөө үеын экологи-ческа байдалыг социальна та-лалын шэнжлэхэ, Байгалай ба тэрэйн оршон тойронхой бай-галганаа тус газарай социаль-но-экономическа байгуулаха ямаршад нүүлгэлдэ байха мүн байгалины шэнжлэхэ ямар ээргын нүүлгэлдэ байха гэжэ шэнжлэхэ зорилготой юм. Энэл талаар горитой тоо, ба-римтанууд, эхэ эмхээжэй эр-дэмэй мэдээлэл нөөсгэлдэн хэ-лээ. Тээд эдэ бүгдэ дундаа холбоогүй, нэгэн нинтэ систе-ма бологдоогүй байна. Эгээл тиймээтэ тус регионэй эконо-мическа хүжэлтэ болон бай-галгын хубилгалтануудыг шэн-жлэлтэ хоорондоо холбоогүй байха, энэл шалтгаангаа эл-дэб зуршалаарууд болодог бэшэ гү? Эдэхэй эшэ үлэлэн дээрэ түсбэлгэдөөгүй эконо-мико илангаа манай Сибириэ үргэвэр дэлгэрээ. Байгалин нөөсүнүүдэе хар эрэг аша-лажа, хэрэгсэлдэ болохоо, кү-нэй нулоон хар эрэг эхэ бай-хаб, байгалин баялигуудыг хэрэгсэхэ экономическа ба хуули ёһоной эрга хэрэгсэл-нүүдэе тодорхойлохо болодог.

Мүнөө үедэ институтай кол-лективэй шиндхэхэ асуудал-нууд, байгуулгын эхн шатын дутуу дундагууд олон дээ. Жэжэнь, материална үндэлэ хуури хангалтагүй бага, эр-дэм-шэнжлэлгын хүдэлмэршэ дүүргэхэдэ хэрэгтэй. Мүнэ зөөри болон үйлдэлбэрин та-лалгай дутагдаа. Эрдэмт-дэй коллектив республикийн Министруудай Советдээ ба Улаан-Удын горьдскай олоо-хуулаага, эмгэг үлгээ. Мүн ССР-эй АН-эй Сибириин отделонин зүгөө материал-но-техническэ хангалтын та-лаар нэмэлт тэдэхэжтэй бай-ха гэжэ наадагдаа.

Б. ДАНИЛОВ.

дэлгэнүүдэй гол шэлэлнүүд габэл:

Байгалай региондо байга-лын нөөсүнүүдэе хэрэгсэлгын эмхээжэй сэглэлтэ;

түс-1 регионной Байгалида хүний үзүүлдэ нүлөөн;

эрадай ажажын түсбүлгэ бо-лон проектиүүдэй эколого-эко-номическа экспертиз гэжэ мэтэ. Ондогоор хэлээд, эзн-мнэй ганса манай региондой шууха асуудалууд бэшэ, мүн бүхэ экологическа эрдэмэй үндэлэн шууха асуудал боло-но, гэжэ А. К. Тулохонов хөөрбэ.

Б. ДАНИЛОВ.

Бурядай ради агаарай долгино

САГ ҮРГЭЛЖЫН ДАМЖУУЛГА

6.15—Гимнастика (воскресенье) шэнэ компле-сальга). 7.17, воскресенье 8.17—Дамжуулгын үдэр бүри—6.15, 6.44, 7.15, 19.34, 19.58, понеде-л, ботодо 6 час 50 минутад, воскресенье 7.45 ми-нутад сагай үлэри тухай мэдээлэл. 6 час 55 минутад республикийн газетнууд (понеделник, воскресенье) бэшэ үдэрнууд.

ИЮНИЙН 17-ноо ИЮНИЙН 23 ХҮР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 17
6.30—6.50 «Түрэл газар дундаа» (орон ба буряад хэлээр). 7.17—«Сэлэ» (орон ба буряад хэлээр). 7.30—«Хүн ба машина» (орон ба буряад хэлээр). 7.35—8.00—«Ум-сэлэлгын арга замууд: Улаан-Удын В. Серовой нэрэмжтэ мебличин фабрика». Авторын бури гарада даа — журналист С. Захарова. 12.15—13.00—«Л. Линковской дурсавада зориулагдаа» — хуужаа дамжуулга. 19.20—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 19.45—19.58—«Гуламта». Яруу-нын регионной Эгэтын дасанай барилдаа зориулагдаа (те-лемагдон тухай хөөрөөн (бу-ряадаар)).

ВТОРНИК, 18
6.30—6.55—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 7.30—8.00—«Республикийн залуу набан (бу-ряадаар)». 12.15—13.00—«Л. Линковской дурсавада» хуужаа дамжуулга (буряадаар). 19.20—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 19.45—19.58—«Гуламта» хэлтэй үнгэ. Умхуурууд да-жуулга. Авторнэ — Буряа-д ССР-эй МВД-гэй ГАИ-гэй ин-спектор Л. Д. Рыжкова.

СРЕДА, 19
6.30—6.55—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 7.30—8.00—«Сэлэ» (орон ба буряад хэлээр). 7.35—8.00—«Ум-сэлэлгын арга замууд: Улаан-Удын В. Серовой нэрэмжтэ мебличин фабрика». Авторын бури гарада даа — журналист С. Захарова. 12.15—13.00—«Л. Линковской дурсавада» хуужаа дамжуулга (буряадаар). 19.20—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 19.45—19.58—«Гуламта» хэлтэй үнгэ. Умхуурууд да-жуулга. Авторнэ — Буряа-д ССР-эй МВД-гэй ГАИ-гэй ин-спектор Л. Д. Рыжкова.

ЧЕТВЕРГ, 20
6.30—6.55—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 7.30—8.00—«Сэлэ» (орон ба буряад хэлээр). 7.35—8.00—«Ум-сэлэлгын арга замууд: Улаан-Удын В. Серовой нэрэмжтэ мебличин фабрика». Авторын бури гарада даа — журналист С. Захарова. 12.15—13.00—«Л. Линковской дурсавада» хуужаа дамжуулга (буряадаар). 19.20—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 19.45—19.58—«Гуламта» хэлтэй үнгэ. Умхуурууд да-жуулга. Авторнэ — Буряа-д ССР-эй МВД-гэй ГАИ-гэй ин-спектор Л. Д. Рыжкова.

ПЯТНИЦА, 21
6.30—6.55—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 7.30—8.00—«Сэлэ» (орон ба буряад хэлээр). 7.35—8.00—«Ум-сэлэлгын арга замууд: Улаан-Удын В. Серовой нэрэмжтэ мебличин фабрика». Авторын бури гарада даа — журналист С. Захарова. 12.15—13.00—«Л. Линковской дурсавада» хуужаа дамжуулга (буряадаар). 19.20—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 19.45—19.58—«Гуламта» хэлтэй үнгэ. Умхуурууд да-жуулга. Авторнэ — Буряа-д ССР-эй МВД-гэй ГАИ-гэй ин-спектор Л. Д. Рыжкова.

СУББОТА, 22
6.30—6.55—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 7.30—8.00—«Сэлэ» (орон ба буряад хэлээр). 7.35—8.00—«Ум-сэлэлгын арга замууд: Улаан-Удын В. Серовой нэрэмжтэ мебличин фабрика». Авторын бури гарада даа — журналист С. Захарова. 12.15—13.00—«Л. Линковской дурсавада» хуужаа дамжуулга (буряадаар). 19.20—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 19.45—19.58—«Гуламта» хэлтэй үнгэ. Умхуурууд да-жуулга. Авторнэ — Буряа-д ССР-эй МВД-гэй ГАИ-гэй ин-спектор Л. Д. Рыжкова.

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 23
6.30—6.55—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 7.30—8.00—«Сэлэ» (орон ба буряад хэлээр). 7.35—8.00—«Ум-сэлэлгын арга замууд: Улаан-Удын В. Серовой нэрэмжтэ мебличин фабрика». Авторын бури гарада даа — журналист С. Захарова. 12.15—13.00—«Л. Линковской дурсавада» хуужаа дамжуулга (буряадаар). 19.20—Республикийн хонинууд (орон ба буряад хэлээр). 19.45—19.58—«Гуламта» хэлтэй үнгэ. Умхуурууд да-жуулга. Авторнэ — Буряа-д ССР-эй МВД-гэй ГАИ-гэй ин-спектор Л. Д. Рыжкова.

БАЙГАЛАЙ ЭРБЭДЭХИ ТҮГСҮҮЛ

В. ПЛУТОВ

ТОВШОХОНООР...

Нийтин-политическэ түбэй байшан соо шатаршад респу-бликийн куботга хүртэлн тү-лөө наадада 50 ша-таршан хабадаа. Эдээр бул-гадаа районнуудай наадада илажа гараган байна. Мүрөөсөөд хабаадагшад 20 түхэр мүнэ түлөөд наадаба. Мүрөөсөөд республикийн шатаршаднаа гадна Шатын об-ластин түлөөлгөшд хабаада-на.

Үнгэрэгдөөд байган долоон нааданай хүлээр Александр Азаргаев, Валерий Цыренни-маев, Баржарба Сампилов гэг-шэд эрхилмээс абаа. Эдээрэй хойнохоо Баир Будачири-нов, Михаил Бордонов, Ким Дашиев (Шэтэ), Дмитрий

Ким, Эрдэнэ Пурбуев, Баир Цыдыпов, Виктор Шагдыров гэгшэд хуурида хуурида, тус тустай 50 очкойн, мүн лэ тү-рүү хуури ээлхын түлөө тэм-сээ.

Республикийн профсоюзудыг Советэй түрүү хуури ээлхын түлөө эхилэн наадан түгсэхэ-хы шатадаа хүрбэ. Хуулиын нааданай урда тээ хүүгээдэй спортын 8-дахы хуруулин команда дун хамта 36 очкойтой боложо, түрүү хуури ээллэ. ЛВР3-гэй спортын клубай, техно-логическа институтай, авиа-ционно заводой командалууд удаадаж хууриунуудай түлөө наадажа захалба. Эндэ ЛВР3-гэй шатаршад — 21, нүгэдээ хоёртын тус тустай 20,5 очко-нуудтай болохон.

хуулиын нааданай болохо-

до технологическа институтай шадаршад прибор - бүтээлгын үйлдэлбэрин нэгдэлдэй коман-дье 6:2 тоотойгоор илажа, дун хамта 27 очко абажа, хоёрдохон хуури ээлжэ. Ани-чонин болон ЛВР3-гэй ша-таршад гурбадаж, дүрбэдхэн хууриунуудад гараха баата болобо.

Өөндэ хоорондоо түрүү хуу-ри ээлхын түлөө үнгэрэгдэ-лэн наадада хүүгээдэй спор-тын хуруулин командын гэг-шүүд Анастасия, Татьяна Ага-фоновууд, Виктор Шагдыров, Валерий Цыреннименов, Тимур Иванов, ЛВР3-гэй, авиазаводой Владимир Агафонов, Анатолий Ильинский гэгшэд бусаднаа олон очкойтой болохон байа.

Мүрөөсөөд түрүү хуури ээлхын командна болон ша-таршадта 20-30 түхэрнэй ша-нгууд барюулагдаа.

Л. ГАРМАЕВА, мүрөөсөөнэй ахмад судья.

«СПОРТЫН ХАТАН» ХҮНДЭЭЗ БУУРАА ГҮ?

Хүнгэн атлетикээр респу-бликийн түрүү хуури ээлхын түлөө мүрөөсөө Буряадай ССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэм-жтэ түбэй стадион дээрэ үн-гэрэгдэб. Спортын бүлгэмүүд болон клубуудай 120 гарин түлөөлгөшдөө гадна Мон-гол ороной 10-аад атлетууд хабаадаган байгаа.

Эгээл дутын зайнуудта—100 болон 200 метрэй уриладна-нуудта —нонорхолтой, шанта тэмсэл болобо. Эдэ эелдэ «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлгөшд Вера Чистякова, Алоисий Митрофанов гэгшэд хурдан сорбон байгааха хэ-рүүлэ. В. Чистякова 100 мет-рүүлэ 11.8, 200 метрүүлэ 25.3 секунд соо гаталхан байха юм. А. Митрофанов элээдэ 10,6 болон 22 секунд саг харуулаха, республикийн чемпион боло-бо. Багшанарай институтай студент Н. Пермякова, М. Са-фронова, А. Бражнич, «Трудо-вые резервы» бүлгэмөө К. Демин гэгшэд шангай хуури-нуудыг ээллэ.

«Трудовые резервы» бүлгэм-эй гэгшүүд Наталья Чистякова 400 метрэй уриладнада 56,9 секунд харуулаха, илалта туй-лаба. Елена Свириденко, Сне-жанна Одогова (хоюулаа баг-шанарай институтууд) гэгшэд энэл шангуудта хүртөө. Тус институтай студент Владимир Рашивалов энэ зайе 49,8 се-кунда соо гаталхан байха юм. Н. Чистякова дабалтануудай 400 метрэй зайда шалгарба.

«Трудовые резервы» бүлгэм-эй гэгшүүд Наталья Чистякова 400 метрэй уриладнада 56,9 секунд харуулаха, илалта туй-лаба. Елена Свириденко, Сне-жанна Одогова (хоюулаа баг-шанарай институтууд) гэгшэд энэл шангуудта хүртөө. Тус институтай студент Владимир Рашивалов энэ зайе 49,8 се-кунда соо гаталхан бай